

jer nema dana da u osmrtnicama dnevnih novina, npr. u sarajevskom »Oslobođenju«, ne izbije kakvo novo ime orijentalnog podrijetla bilo kao pokojnik, bilo kao ožalošćeni ili samo preostali.

Alija Nametak

RASPRAVE Instituta za jezik

(Knjiga 3, Zagreb 1977.)

Knjiga sadrži deset priloga članova Instituta (Zavoda) za jezik u Zagrebu, a posvećena je uspomeni Slavka Pavešića, prerano preminuloga znanstvenoga savjetnika Instituta, istaknutog lingvиста, zadnjeg urednika velikoga Rječnika hrvatskoga ili srpskoga jezika JAZU, suautora i urednika Jezičnoga savjetnika s gramatikom, suautora i urednika Priručne gramatike hrvatskoga književnog jezika (u tisku), suautora velike gramatike hrvatskoga književnog jezika (u pripremi) te autora brojnih drugih jezičnih priloga, osobito iz problematike hrvatskoga književnog jezika, od kojih su mnogi objavljeni i u Jeziku. Slavku Pavešiću posvećen je prvi prilog u Raspravama (B. Finka).

Ostali su prilozi većim dijelom referati održani na VIII. kongresu jugoslavenskih slavista. Zasijećaju u široku jezičnu problematiku, od dijalektološke i onomastičke do problematike hrvatskoga književnog jezika i književnog jezika Hrvata Gradišćanaca (u Austriji). Čitatelje Jezika osobito treba upozoriti na priloge posvećene sintaksi našega književnog jezika, jer je to područje sve donedavno ostalo po strani glavnih istraživačkih smjerova u suvremenom jezikoznanstvu ne samo kod nas nego i u svijetu. Ti su prilozi: M. Peti, Transformacijska tehnika u sintaksi; M. Znika, O jednom tipu međusobnih odnosa nominalnih izraza. Ti prilozi znače i metodološko i spoznajno osvježanje u svojoj specijalnosti (sintaksi) pa mogu dobro poslužiti kao pomoć i putokaz u nastavi i proučavanju sintakse.

U Raspravama se posebno izdvaja opsežna studija D. Malić »Red i zakon« zadarskih dominikanki iz 1345. godine, u kojoj je iz-

vršena potanka analiza jezika toga najstarijega poznatoga hrvatski latinicom pisanoga spomenika. Ta studija daje mnoge odgovore o povijesnom stanju našega narodnoga i književnog jezika, njegove grafije i njegova prapovisa.

Božidar Finka

NEKOLIKO NAPOMENA UZ »HRVATSKU KRŠĆANSKU TERMINOLOGIJU«

Premda je o knjizi dr. Jeronima Šetke »Hrvatska kršćanska terminologija« (HKT) pisano u Jeziku broj 3-4/XXIV, smatram potrebnim da se osvrnem s nekoliko riječi, i to jedino zbog upotrebe nekih načina iz jednog lokalnog govora.

Naime, kako je uobičajeno u ovakvim rječnicima, pisac je navodio izvore odakle je crpio pojedine termine, bilo da se radi o pisanim izvorima, ili pak razgovornom, lokalnom govoru odnosno »običnom govoru« (kako to naziva autor).

Naziv uzet iz lokalnog govora pisac je obilježio slovom Š, a često je izrijekom naveo gdje se tako govori. I sve bi u tom pogledu bilo u redu da je dr. Šetka do kraja poštovao izvornu riječ, dakle, da ju je ostavio onakvom kako ju je čuo ili zabilježio. Međutim, čini se da je autor nastojao da lekseme iz lokalnih govora prevede na standardni (književni) jezik, bar što se naglasaka tiče. Bolje reći, nastojao je da što više riječi svede na novoštokavsku akcentuaciju. Tako je od dvadesetak naziva, za koje ističe da su zabilježeni u Blatu na Korčuli, označio ispravan naglasak samo za dva (dûvna i jâma).

Budući da naglasak i kvantiteta imaju dogovarajuću razlikovnu funkciju, moramo se svakako i prema tim prozodijskim elementima odnositi odgovorno. Kada bi u Blatu na Korčuli zaista bio onakav naglasak, kako je nveden u ovom rječniku, onda bi to bio novoštokavski govor, a opće je poznato da blatski govor, kao i većina govora ovog otoka, ima obilježja čakavskog dijalekta.

Nadalje se u HKT infinitivni oblici glagola završavaju s nastavkom -ti, što također nije obilježje ovog govora.

U dva sljedeća stupca prikazat ćemo nazive onako kako su navedeni u HKT i kako se u Blatu na Korčuli te riječi u »običnom govoru«¹ izgovaraju.

U HKT:

barāban
bāreta
funēral
kamiž (bez naglaska)
kampana (bez naglaska)
kāsīl
krnōval
lūmblija
Nuncijata
prigātōrij
pristūpiti
pristup
pronūncijati
Rusaje (bez naglaska)
veselijaci (bez naglaska)
veselijanje (bez naglaska)
vesēliti

U Blatu na Korčuli:

barabān
barēta
funerāl
kāmīž i kamižōla (kratki kaput)
kampāna
kasīl i kāsa
krnovāl
lūnblija (= pogača za Sv. Svete)
Luncijāta (=Blagovijest)
prigatōrij
pristūpīt
pristup (=zvono pred početak mise)
prilūncijāt (=oglasiti ženidbu)
i prilūncija
Rusaje (Duhovi)
veseljāci (=družina koja veseli oko Božića i Nove godine)
veseljānje (=imenica od veselit)
veselit (=pjevati obredne pjesme za Božić i Novu godinu)

Potrebno je napomenuti da je u Blatu u mnogim riječima naglašeno dugo *a* nešto diftongirano prema fonemu *u*, pa bi se uvjetno moglo napisati *kompauna*, *veseljauci* itd.

U HKT je razumljivo navedeno i mnogo naziva iz drugih izvora koji imaju jednak ili sličan fonološki sastav kao i odgovarajući termini u govoru mjesta o kojemu govorimo, pa ću ovdje spomenuti samo dva-tri takva naziva da vidimo njihov naglasak odnosno posebno značenje. U Blatu na Korčuli se čuje riječ *angonija* (=posebno zvono u petak poslijepodne), *beštimađūr*, *kandiūr*, a termin *kolēnde* ima sasvim drugo značenje nego u ostalim mjestima u Dalmaciji: ovdje znači *darove* uz crkveni praznik Svih Svetih (u Blatu se čuje i *Usih svētih*), a to su najčešće bademi, suhe smokve, orasi i sl.

Pēre mōj, esū ti dāli kolēnde? — upitat će Blaćanin. Već smo vidjeli da Blaćani imaju za koledavanje, tj. pjevanje obrednih pjesama, poseban naziv — *vesaljānje* (glagol — *veselit*).

I na kraju da dodam još nekoliko naziva iz Blata na Korčuli, kojih nisam našao u HKT, a pripadaju tematskom krugu ove knjige: *čimatōrij* (=groblje), *digānt* (istaknuti član bratovštine iz čijih se redova bírao *starišīna*), *mrtvīca* (=mrtvačnica), *sabatīna* (=dan pred praznik, zadnji dan posla), *precesjūn* (=procesija), *Rožān* (vrag), *tōniga* (= tunika, odjeća člana bratovštine).

Konačno da ponovim, osnovna namjena ovog kratkog osvrtā bila je upozoriti na propuste u obilježavanju naglaska i nekih oblika riječi uzetih iz govora Blata na Korčuli, a samo sam uzgred nadodao nekoliko naziva kojih sam se ovoga časa mogao sjetiti ili ih imao pribilježene.

Ivo Kastropil

NAPOMENA UZ ČLANAK I. KASTROPILA

Kritičar I. Kastropil ima u načelu pravo. Dobra su i njegova bilježenja dijalekatskih naglasaka i glasova, ali na problem treba gledati i šire. Podsjećamo da su i jezični uglednici kao Đ. Daničić, T. Maretić i drugi urednici Rječnika hrvatskoga ili srpskoga je-